

Piotr Olechowski

Uniwersytet Śląski w Katowicach

Instytut Strat Wojennych im. Jana Karskiego w Warszawie

ORCID 0000-0003-4108-2682

Początek sowietyzacji nauki lwowskiej, czyli rzecz o biografii Stefana Jampolskiego – pierwszego powojennego dyrektora Lwowskiego Instytutu Politechnicznego

The Beginning of the Sovietization of Lviv Science: On the Biography of Stefan Jampolski, the First Postwar Director of the Lviv Polytechnic Institute

Tetâna Vergeles, *Z pistoletom u šuhlâdi. 1944–1953: čas Stefana Âmpol's'kogo u L'vivs'kij politehničì*, vidavnictvo L'vivs'koi politehnikì, L'viv 2024, ss. 271

The article offers a critical analysis of a monograph on the life and work of Stefan Jampolski, the first postwar director (rector) of the Lviv Polytechnic Institute, which was established on the basis of the former Lviv Polytechnic. The monograph covers the period from 1944 to 1953, marked by the harshest years of Stalinism, during which higher education underwent profound organizational and ideological transformations. Jampolski, the central figure of Vergeles's study, was therefore one of the agents who consolidated the new Soviet order in Lviv. The article focuses primarily on the gaps in the source material and selected substantive issues concerning the interpretation of the available research. The author of the monograph portrays Jampolski almost exclusively as an outstanding scholar and organizer, without sufficiently considering the broader political and social circumstances in which he served as director of the Lviv Polytechnic Institute.

Keywords: Lviv, Lviv Polytechnic Institute, Stefan Jampolskij, Sovietization, USSR, higher education, science

Słowa kluczowe: Lwów, Politechnika Lwowska, Stefan Jampolskij, sowietyzacja, ZSRR, szkolnictwo wyższe, nauka

Uwagi wstępne

Powojenne dzieje nauki lwowskiej, pomimo upływu czasu, wciąż pozostają w znacznym stopniu nieodkrytą kartą w historiografii tak polskiej, jak i ukraińskiej. Zazwyczaj rodzime publikacje naukowe na ten temat kończą się na 1946 r., oznaczającym kres polskiego charakteru miasta¹. Natomiast w przypadku autorów ukraińskich, od jakiegoś czasu obserwujemy wzrost zainteresowania przede wszystkim okresem stalinowskim², w którym to nauka lwowska została w pełni podporządkowana radzieckim wzorcom, obowiązującym w całym ZSRR.

W zasadzie już od momentu „ponownego wyzwolenia” miasta przez Armię Czerwoną latem 1944 r. w wielu instytucjach zaprowadzono radzieckie porządki. W przypadku uczelni wyższych oznaczały one m.in. zmianę charakteru niektórych spośród nich (analogicznie jak w okresie „pierwszego Sowietu 1939–1941”). Utworzono wówczas choćby samodzielny Instytut Medyczny, na bazie międzywojennego Wydziału Lekarskiego Uniwersytetu Jana Kazimierza. Natomiast przedwojenna Politechnika Lwowska po raz wtóry została przekształcona w Lwowski Instytut Politechniczny, na czele którego stał nie rektor, lecz dyrektor.

Uczelnia ta w okresie powojennym była miejscem, w którym pozostało najwięcej polskich naukowców pracujących tam w czasach II Rzeczypospolitej. Łącznie od roku akademickiego 1944/1945 w murach tej instytucji zatrudnionych było aż 11 Polaków. W zdecydowanej większości byli to naukowcy z przedwojennym rodowodem, którzy zdecydowali się nie opuszczać miasta w ramach „pierwszej repatriacji”. Również liczba studentów narodowości polskiej w okresie „przejściowym” 1944–1946 na tle ogółu była całkiem pokaźna³.

Niemniej, wraz z postępującymi wyjazdami ludności polskiej ze Lwowa i okolic, miasto na trwałe zmieniło swe oblicze. Podobnie było z uczelniami wyższymi, w których pojawiły się nowe kadry akademickie, w większości przybyłe ze wschodnich połaci Ukraińskiej SRR (przede wszystkim z Charkowa i Odessy). Wśród nich był także Stefan Jampolskij, pierwszy powojenny dyrektor Lwowskiego Instytutu Politechnicznego. Pojawił się on we Lwowie już w sierpniu 1944 r., kiedy to przystąpił do prac związanych z organizacją nowego roku akademickiego. Już wówczas przeprowadził rozmowy z polskimi naukowcami, sondując ich zamiary w kwestii opuszczenia uczelni, bądź też chęci kontynuacji zatrudnienia w nowej rzeczywistości⁴.

Współcześnie dawna Politechnika Lwowska posiada najwyższą kategorię w ukraińskim systemie szkolnictwa wyższego – funkcjonuje jako Narodowy Uniwersytet „Lwowska Politechnika”. W 2008 r. staraniem władz uczelni rozpoczęto projekt badawczy, mający na

- 1 Zob. m.in.: Z. Popławski, *Dzieje Politechniki Lwowskiej 1844–1945*, Wrocław 1992; *Politechnika Lwowska 1844–1945*, red. R. Szewalski, Wrocław 1993; A. Redzik, *Wydział Prawa Uniwersytetu Lwowskiego w latach 1939–1946*, Lublin 2006; J. Draus, *Uniwersytet Jana Kazimierza we Lwowie. Portret kresowej uczelni*, Kraków 2007; *Academia Militans. Uniwersytet Jana Kazimierza we Lwowie*, red. A. Redzik, Kraków 2015.
- 2 *L'viv's'ka politehnikna v publikaciâh (1844–2013)*, red. Ī. Bêlous, O. Šiška, L'viv 2014; R. Genega, *L'viv: novi mišani, studenti ta režim 1944–1953 rr.*, L'viv 2015; B. Levik, *Pidpil'na antiradâns'ka diâl'nist' studentiv Nacional'nogo universitetu «L'viv's'ka politehnikna» v peršî povoënnî roki (1944–1953 rr.)*, „Analitično-informacijnij žurnal «Shid» (ekonomika, istoriâ, filosofîâ)” 2017, nr 1 (147) s. 77–83; R. Kuz'min, R. Mel'nik, *Naukovo-doslîdnij sektor L'viv's'kogo politehničnogo institutu v 1944–1978 rr.*, L'viv 2020.
- 3 P. Olechowski, *Agonia Polaków we Lwowie 1944–1959*, Warszawa 2024, s.140–141, 170.
- 4 A. Fastnacht-Stupnicka, *Zostali we Lwowie*, Wrocław 2010, s. 106–107.

celu przygotowanie biografii wszystkich powojennych rektorów (do 1991 r. dyrektorów) tej jednostki naukowej. Zdecydowano się przy tym na utrzymanie porządku chronologicznego, choć przy zastosowaniu kolejności odwrotnej (od ostatniego do pierwszego). W ten sposób dotychczas ukazały się cztery publikacje książkowe, poświęcone takim osobom, jak Jurij Rudawski⁵, Mychajło Hawryljuk⁶, Hryhoryj Denysenko⁷ oraz Mykola Maksymowycz⁸. Ostatnią, piątą pozycją zamykającą powyższy poczet powojennych rektorów (dyrektorów) jest praca Tetiany Werheles dotycząca wspomnianego Jampolskiego – *Z pistoletem w szufladzie. 1944–1953: czas Stefana Jampolskiego we Lwowskiej Politechnice* – opublikowana nakładem Wydawnictwa Naukowego Politechniki Lwowskiej w 2024 r., będąca przedmiotem niniejszej analizy.

Układ monografii

Struktura publikacji nie została podzielona na klasyczne rozdziały, lecz kilkadziesiąt drobnych podpunktów, wśród których można znaleźć zarówno teksty narracyjne, jak i wiele wypowiedzi o charakterze wspomnieniowym. Tego rodzaju zestawienie jest zabiegiem dość intrygującym, co nie znaczy, że należy je odbierać wyłącznie negatywnie. Publikacja ma bowiem charakter popularnonaukowy, w związku z czym skierowana została do szerszego grona czytelników, a nie tylko wąskiego kręgu naukowców.

Wśród zamieszczonych relacji na temat życiorysu Jampolskiego znaleźć można wypowiedzi członków rodziny (syna, wnuczki), jak również naukowców, pamiętających czasy tużpowojenne. Co ważne, autorka nie ingeruje w ich treść, przytaczając dosłownie całość zapisanych relacji. W kilku przypadkach udało się je pozyskać w ostatniej chwili, gdyż już w trakcie prac nad monografią osoby udzielające wywiadów zmarły.

Układ książki ma zatem charakter mieszany, choć w przeważającej mierze zachowany w nim został porządek chronologiczny. Niekiedy jednak narracja wykracza poza przyjęte cezury (1944–1953), co jest w pewnym stopniu zrozumiałe, biorąc pod uwagę późniejszą (już poza Lwowem) aktywność głównego bohatera publikacji.

Bazę źródłową publikacji stanowią materiały różnej proveniencji (dokumenty archiwalne, prasa z epoki, opracowania naukowe, publikacje internetowe, teksty popularnonaukowe). Niewątpliwie zatem autorka przeprowadziła kwerendę archiwalną, którą można było jednak rozszerzyć także o materiały zdeponowane w Państwowym Archiwum Obwodu Lwowskiego (DALO), a zwłaszcza jego filii, gdzie znajdują się dokumenty Miejskiego i Obwodowego Komitetu Komunistycznej Partii Ukrainy. Organa te żywo interesowały się bowiem funkcjonowaniem wszystkich uczelni wyższych radzieckiego Lwowa, stąd też sięgając po wskazane dokumenty, można było uzyskać ocenę działań głównego bohatera publikacji, wydawaną przez gremia partyjne.

Momentami jednak można odnieść wrażenie, że na kartach monografii zamieszczono zbyt wiele szczegółów o charakterze mocno pobocznym. Taki zabieg powoduje, iż

5 *Тil'ki diviçi žiwemo... Ūnij Rudavs'kij. Osobistist'. Naukovec'. Rektor*, red. Ū. Bobalo, L'viv 2008.

6 *Rektor Gavrilök: ruh u časï „zastoŭ”*. Spogadi i dumki l'vivs'kih politehnikiv, red. Ū. Bobalo, L'viv 2011.

7 *Sinergiâ tvorennâ. Spogadi pro rektora Grigoriâ İvanoviča Denisenka*, red. Ū. Bobalo, L'viv 2019.

8 T. Vergeles, V. Maksimovič, *Povażajmo sebe. Mikola Maksimovič: rektor dvoh l'vivs'kih universitetiv u spogadah sučasnikiv*, L'viv 2019.

podczas lektury niekiedy główny wątek zostaje zdominowany przez informacje o drugorzędym charakterze (jak choćby przebieg karier naukowych osób wypowiedających się na temat głównego bohatera monografii).

Niemniej, narrację ubogacają liczne fotografie, ukazujące nie tylko drogę życiową Jampolskiego i jego najbliższej rodziny, ale także wiele istotnych detali, dotyczących funkcjonowania uczelni. Szczególne znaczenie w tym kontekście mają zamieszczone na kartach monografii dokumenty archiwalne (przede wszystkim z archiwum obecnego Narodowego Uniwersytetu Lwowska Politechnika) oraz wybrane fragmenty z ówczesnej prasy (głównie z ukazującej się we Lwowskim Instytucie Politechnicznym gazety „Radziecki Student”, będącej w istocie tubą propagandową systemu komunistycznego). Można tam jednak odnaleźć niezwykle interesujące wiadomości, które po dokonaniu odpowiedniej krytyki badawczej, pozwolą na ukazanie funkcjonowania uczelni w radzieckiej rzeczywistości. Mowa tu choćby o prowadzonych wówczas akcjach promocyjnych, mających zachęcić młodzież do podjęcia studiów w Instytucie, a także wielu szczegółach z zakresu rozbudowy uczelni (zwłaszcza miasteczka studenckiego, powstałego już po wyjeździe Jampolskiego ze Lwowa).

Uwagi szczegółowe

Lektura analizowanej monografii skłania niewątpliwie do wysunięcia kilku uwag o charakterze zarówno polemicznym, jak i merytorycznym. Odnoszą się one do treści książki, bazy źródłowej oraz przyjętego układu poszczególnych partii tekstu.

Z pewnością dla polskiego czytelnika zasadnicze znaczenie mają wątki dotyczące przedwojennej kadry profesorskiej, która zdecydowała się pozostać we Lwowie, mimo zmiany jego przynależności państwowej. Na kartach omawianej książki kilkakrotnie pojawiają się nazwiska Adama Kuryłły (kierownika Katedry Konstrukcji Żelbetowych), Gabriela Sokolnickiego (kierownika Katedry Urządzeń Elektrycznych), Jana Bagieńskiego (kierownika Katedry Architektury), Wilhelma Mozera (kierownika Katedry Budowy Maszyn Parowych i Lokomotyw), Witolda Aulichy (dziekana Wydziału Budowy Maszyn Elektrycznych oraz kierownika Katedry Teorii Mechanizmów Maszyn) czy Tadeusza Szuberta (kierownika Katedry Budowy Mostów).

Osoby te jako wybitni specjaliści w swoich dziedzinach, były po prostu niezbędne do prawidłowego funkcjonowania uczelni, jeszcze przez wiele lat powojennych. Jako przykład może posłużyć zamieszczona na s. 119 uczelniana ulotka, skierowana do przyszłych abiturientów Instytutu z 1949 r., w której na sześciu wypowiedających się naukowców, aż połowę stanowili Polacy (Bagieński, Szubert, Kuryłło).

Na kartach monografii brakuje natomiast innych naukowców narodowości polskiej, którzy także kontynuowali swą działalność badawczą (choć przede wszystkim dydaktyczną), jak choćby Mariana Nikodemowicza (inżyniera architekta z Katedry Geometrii Wykreślnej). Nie ma także mowy o Polakach, którzy swą pracę na uczelni rozpoczęli dopiero w 1944 r., jak Stanisław Żukowski, Józef Kowalczewski, Józef Jurkowski, Janina Ledóchowska czy Adam Strończak-Miłaszewski⁹. Niewątpliwie wszyscy musieli mieć kontakt z ówczesnym dyrektorem Instytutu, Jampolskim.

9 Szerzej zob. P. Olechowski, *Agonia Polaków*, s. 140–141.

Wskazane wyżej nazwiska Kuryłły, Sokolnickiego, Bagieńskiego i Mozera pojawiają się natomiast w kontekście negatywnego stosunku, jaki na ogół wyrażał wobec nich ówczesny dyrektor Instytutu. Krótki fragment zatytułowany „Jampolskij i polscy profesorowie”, zamieszczony na s. 174–177 informuje, że jednym z dowodów na pełne oddanie dyrektora wartościom komunistycznym było właśnie jego podejście do polskich naukowców. Zdaniem autorki, Jampolskij krytykował ich „jak prawdziwy bolszewik, starannie i pokazowo”. Wobec Kuryłły wysunął zarzut kolaboracji z Niemcami w czasie okupacji, co miało wynikać z zatrudnienia profesora na tzw. kursach fachowych w tym czasie. Dodał, że Polak dość pasywnie zachowywał się w czasie posiedzeń kolektywu naukowego Instytutu oraz nie śledził najnowszych osiągnięć radzieckiej nauki. Z kolei wobec Mozera Jampolskij publicznie podnosił zbyt słabe zaangażowanie w rozwój młodych kadr naukowych. Natomiast w stosunku do Sokolnickiego miał powiedzieć, że uczonec ten nie posiadał umiejętności samokrytyki, Bagieńskiemu zaś zarzucił zbyt duże przywiązanie do zachodnich nurtów w architekturze. Faktem jest natomiast używanie przez polskich naukowców (przynajmniej w analizowanym okresie) niemal wyłącznie języka rosyjskiego w czasie prowadzenia zajęć ze studentami. Nie powinno to jednak dziwić, jeśli wziąć pod uwagę stwierdzenie autorki analizowanej monografii, że sam Jampolskij używał tylko języka rosyjskiego, zarówno w działalności naukowej, jak i codziennej komunikacji (s. 163). Na marginesie warto zaznaczyć, że polscy naukowcy związani byli z powojennym Lwowskim Instytutem Politechnicznym przez kilkadziesiąt lat. Ostatni z nich, Kuryłło zmarł dopiero w 1980 r. (w wieku 91 lat), niemal do końca wspomagając swą rodzimą uczelnię w charakterze profesora-konsultanta¹⁰.

Poważany mankamentem monografii jest natomiast niewątpliwie zupełne pominięcie dorobku innych naukowców (tak polskich, jak i ukraińskich) zajmujących się zarówno dziejami uczelni, jak i badaniami nad społecznością studencką radzieckiego Lwowa. W zamieszczonej na końcu książki bibliografii nie znajdziemy ani jednej pracy opublikowanej w języku polskim. Brakuje także wydanej w 2015 r. we Lwowie monografii Romana Henehy, dotyczącej ruchu studenckiego na lwowskich uczelniach w pierwszych latach powojennych (1944–1953)¹¹.

W kwestiach merytorycznych zabrakło mi także zestawienia (choćby skrótego) wprowadzanych przez Jampolskiego programów nauczania z tego rodzaju dokumentami międzywojennymi¹². Mogłoby to dobitnie ukazać skalę indoktrynacji radzieckich studentów, którzy oprócz przedmiotów merytorycznych musieli uczyć się na szereg zajęć o charakterze typowo propagandowym.

Warto natomiast zwrócić uwagę na przytoczone w książce przykłady „znikania” dokumentów z archiwów i bibliotek, doskonale obrazujące nie tylko radziecką, ale i ukraińską rzeczywistość, z którą do czynienia mają badacze docierający do tamtejszych instytucji. Autorka przedstawiła tego rodzaju zabiegi w kontekście zszywek radzieckiej prasy, zdeponowanej w archiwum dzisiejszego Narodowego Uniwersytetu „Lwowska Politechnika”. Jej zdaniem, wiele lat później, ktoś celowo dokonał „wycięć” artykułów odnoszących się do krytyki ówczesnych wykładowców i studentów uczelni. Niekiedy brakowało także ca-

10 Ibidem, s. 133.

11 R. Genega, *L'viv: novi mışani*, passim.

12 Tego rodzaju dokumenty w okresie międzywojennym były wydawane systematycznie, zob.: *Program Politechniki Lwowskiej: na rok akademicki 1938/39*, Lwów 1938.

tych poszczególnych numerów „Radzieckiego Studenta”, dotyczących podobnych kwestii. Niemniej, jak zapisała Werheles, osoba ta najwyraźniej nie wiedziała, że do czasów współczesnych zachowały się dodatkowe kompletne zszywki, w których można odnaleźć powyższe informacje (s. 112–113).

Dość intrygująco przedstawiono w monografii także przygotowania i sam przebieg obrony dysertacji doktorskiej w ZSRR. Choć jest to jeden ze wskazanych wyżej wątków pobocznych, to publikacja akurat tego rodzaju treści jest pożądana, gdyż ukazuje stopień pozamerytorycznych trudności, z jakimi musieli zmagać się młodzi naukowcy z ZSRR. Widzimy zatem ciągłe przerzucanie odpowiedzialności na poszczególne ośrodki naukowe, nawet przymusowe podróże dyplomatów pomiędzy republikami radzieckimi (s. 246). Dobitnie przeczy to głoszonej w czasach radzieckich otwartości i powszechnemu dostępowi do kariery naukowej dla wszystkich zainteresowanych.

Dość kontrowersyjnie brzmi natomiast powtarzana kilkakrotnie w książce teza o wyzwoleniu Lwowa przez Armię Czerwoną spod niemieckiej okupacji latem 1944 r., bez zastosowania cudzysłowu. Wiadomo przecież, że owe „wyzwolenie” oznaczało po prostu przejście pod administrację innego systemu totalitarnego, narzuconego siłą przez władze radzieckie. Taki zapis dziwi tym bardziej, jeśli wziąć pod uwagę częste odwołania na kartach monografii do współczesnej agresji rosyjskiej na niepodległą Ukrainę (często przedstawianą w propagandzie moskiewskiej jako „wyzwolenie” rosyjskojęzycznych obywateli zamieszkałych we wschodnich obwodach kraju).

Konkluzja

Tytułem podsumowania należy stwierdzić, że książka Tetiany Werheles jest opracowaniem potrzebnym i pożądanym dla wszystkich historyków zajmujących się dziejami powojennego Lwowa, w tym funkcjonowaniem tamtejszych uczelni wyższych. Co istotne, autorce udało się w sposób umiejętny połączyć narrację naukową z treścią o charakterze popularnym. Takie zestawienie niewątpliwie powoduje, że po publikację sięgnąć mogą nie tylko zawodowi badacze, ale także szersze grono odbiorców.

Momentami jednak publikacja sprawia ewidentnie wrażenie hagiografii wobec osoby, która była przecież jednym z utrwalaczy systemu komunistycznego we Lwowie. Narracja z jednej strony dość krytycznie ocenia okres najcięższego powojennego stalinizmu, z drugiej zaś jednoznacznie wychwala osiągnięcia urzędnika, który ten system tworzył i utrzymywał na ziemiach przyłączonych do ZSRR w wyniku następstw II wojny światowej.

W powyższym kontekście trzeba zwrócić uwagę na karkołomną próbę przedstawienia Stefana Jampolskiego jako Ukraińca, który – choć przez całe życie mówił i pisał wyłącznie po rosyjsku – to nie był Rosjaninem. Prawda natomiast jest taka, że był to człowiek radziecki, dla którego jedyną ojczyzną był ZSRR i ówczesny system tego państwa. Tylko dzięki takiej postawie mógł rozwijać swoją karierę, zarówno naukową, jak i partyjną (we Lwowie, Odessie i Kijowie).

Na kartach monografii często można natrafić także na częste odwołania do współczesnej wojny rosyjsko-ukraińskiej, zwłaszcza w kontekście Iziuma – rodzinnego miasta Jampolskiego. Niemniej, nie widać tam otwartej krytyki okresu radzieckiego. Autorka raczej próbuje usprawiedliwić (choć nie wprost) ówczesne okoliczności znaną maksymą

o treści „takie to były czasy”. Zauważam zatem, że Ukraińcy wciąż nie do końca potrafią odrzucić radzieckie dziedzictwo, które przejęli w momencie upadku ZSRR. Widać to także na przykładzie obecnej w dalszym ciągu w tamtejszej nauce „długowieczności” osób funkcyjnych, w tym rektorów uczelni. Jak wynika z serii wydawniczej publikowanej przez dzisiejszy Narodowy Uniwersytet „Lwowska Politechnika”, uczelnia ta w ciągu 45 lat okresu radzieckiego miała zaledwie czterech rektorów (dyrektorów), sprawujących urząd zazwyczaj przez kilkanaście lat. Obecnie natomiast rektor, osiemdziesięcioletni Jurij Bobalo, zasiada na tym urzędzie od 18 lat.

Oczywiście sam pomysł i realizacja badań na temat ludzi systemu, także w okresie najcięższego stalinizmu, nie podlega krytyce, gdyż tego rodzaju dociekania jak najbardziej powinny być współcześnie prowadzone. Należałoby jednak ze znacznie większą dozą krytycyzmu podchodzić do aktywności osób czynnie zaangażowanych w zaprowadzanie, a następnie utrwalanie radzieckich porządków na ziemiach byłych województw południowo-wschodnich II Rzeczypospolitej. Inaczej bowiem trudno będzie uzasadnić ciągłość funkcjonowania powojennej szkoły wyższej jako ośrodka nauki ukraińskiej, którym stała się de facto dopiero po 1991 r.

Trzeba także mieć nadzieję, że obecne ukraińskie władze uczelni zaczną również wydawać publikacje poświęcone polskim rektorom Politechniki Lwowskiej z okresu międzywojennego. Wówczas jednostka ta była najlepszą uczelnią techniczną w całej II Rzeczypospolitej. Wszelkie materiały archiwalne do tego rodzaju badań naukowych są przecież dostępne we Lwowie, zarówno w tamtejszym państwowym archiwum obwodowym, jak również w archiwum zakładowych dzisiejszego Narodowego Uniwersytetu „Lwowska Politechnika”.

Bibliografia

- Academia Militans. Uniwersytet Jana Kazimierza we Lwowie*, red. A. Redzik, Kraków 2015.
- Draus J., *Uniwersytet Jana Kazimierza we Lwowie. Portret kresowej uczelni*, Kraków 2007.
- Fastnacht-Stupnicka A., *Zostali we Lwowie*, Wrocław 2010.
- Genega R., *L'viv: novi mišani, studenti ta režim 1944–1953 rr.*, L'viv 2015.
- Kuz'min R., Mel'nik R., *Naukovo-doslidnij sektor L'vivs'kogo politehničnogo òinstitutu v 1944–1978 rr.*, L'viv 2020.
- Levik B., *Pidpil'na antiradâns'ka diâl'nist' studentiv Nacional'nogo unìversitetu «L'vivs'ka politehnika» v peršì povoènnì roki (1944–1953 rr.)*, „Analitično-informacijnij žurnal «Shìd» (ekonomika, iŝtoriâ, filosofijâ)” 2017, nr 1 (147) s. 77–83.
- L'vivs'ka politehnika v publikaciâh (1844–2013)*, red. Ì. Bèlous, O. Šiška, L'viv 2014.
- Olechowski P., *Agonia Polaków we Lwowie 1944–1959*, Warszawa 2024.
- Politechnika Lwowska 1844–1945*, red. R. Szewalski, Wrocław 1993.
- Popławski Z., *Dzieje Politechniki Lwowskiej 1844–1945*, Wrocław 1992.
- Program Politechniki Lwowskiej: na rok akademicki 1938/39*, Lwów 1938.
- Redzik A., *Wydział Prawa Uniwersytetu Lwowskiego w latach 1939–1946*, Lublin 2006.
- Rektor Gavrilûk: ruh u časi „zastoû”. Spogadi i dumki l'vivs'kih politehnikiv*, red. Û. Bobalo, L'viv 2011.

Sinergiâ tvorennâ. Spogadi pro rektora Grigoriâ Ivanoviča Denisenka, red. Ô. Bobalo, L'viv 2019.

Til'ki dviči živemo... Ūrij Rudavs'kij. Osobistist'. Naukovec'. Rektor, red. Ô. Bobalo, L'viv 2008.

Vergeles T., Maksimovič V., *Považajmo sebe. Mikola Maksimovič: rektor dvoh l'vivs'kih universitetiv u spogadah sučasnikiv*, L'viv 2019.

Vergeles T., *Z pistoletom u šuhlâdi. 1944–1953: čas Stefana Âmpol's'kogo u L'vivs'kij politehničì*, L'viv 2024.

dr **Piotr Olechowski** – historyk, nauczyciel akademicki, dr nauk humanistycznych. Główny specjalista w Instytucie Strat Wojennych im. Jana Karskiego w Warszawie, adiunkt w Instytucie Historii Uniwersytetu Śląskiego w Katowicach. Zainteresowania naukowe obejmują położenie Polaków w ZSRR, sowietyzację dawnych ziem wschodnich II RP, dzieje polskiej dyplomacji w ZSRR i granicy polsko-radzieckiej oraz działalność radzieckich służb specjalnych i sądownictwa.

e-mail: piotrolechowski@o2.pl

Data zgłoszenia artykułu: 16 grudnia 2024

Data przyjęcia do druku: 29 grudnia 2024